

מחזור דעת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

עלון מס' 57

בגליון השבוע

נטילת תרופות בשבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

האם מותר לקחת ויטמינים בשבת?

כתבו הפוסקים (מ"ב סימן שכ"ח ס"ק ק"כ בשם המג"א), שאף לאדם בריא אסור לקחת תרופה כדי להתחזק יותר. אבל אם הוא לוקח תרופה זו שלא ע"מ להתחזק ולהיות בריא יותר, אלא לשם אכילה ושתייה בעלמא, מותר (שו"ע סימן שכ"ח סעיף ל"ז). וטעם ההיתר, משום שכל איסור לקיחת תרופה הוא מחשש שמא יבוא לטחון סממנים הראויים לרפואתו, וא"כ כל זה שייך באדם שלוקח את התרופה ע"מ להתרפאות, שאז אנו חוששים שמתוך שהוא רוצה להתרפאות הוא יבוא לטחון דברים הראויים לזה, אבל באדם בריא אין חשש זה.

ועל פי זה יש לחלק בדין לקיחת ויטמינים בכמה אופנים, וכדלהלן.

אדם בריא שרוצה לקחת ויטמינים כ"תוסף תזונה" בלבד, ולא בשביל לשפר את מצב בריאותו, הדבר מותר, כיון שזה נחשב כמאכל שהרי אינו בא אלא להשלים את תזונתו של האדם

(מהגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א, וכן מובא בספר שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ד הערה פ"ה בשם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל).

אדם בריא שרוצה לקחת ויטמינים ע"מ לשפר את מצב בריאותו, או ע"מ למנוע מעצמו מחלות בעתיד, נחלקו בזה הפוסקים, דעת האגרות משה (אגרות משה חלק ג' סימן ב"ד), שכל מה שאסר

שעושה כן לרפואה אלא נראה כרוחץ. ומצד עצמו שיועד שעושה לרפואה ולכאן נחשוש שמא יבוא לשחיקת סממנים ג"כ אין איסור, שכיון שהצרכנו אותו לשרותן מערב שבת יש לו היכר ולא יבוא לשחיקת סממנים. ולכאן לפי"ז, הוא הדין שיהיה מותר להמיס גלולה בתוך מים מערב שבת, או לטפטף טיפות של תרופה לתוך מים מערב שבת, ולשתותן בשבת, ובלבד שלא יהא ניכר ששותה תרופה [כגון שיש לזה צבע משונה שלא רגיל להיות בשתייה].

אולם נחלקו הפוסקים באיזה סוגי תרופות מותר לעשות זאת.

דעת האגרות משה (א"ח ח"ב סימן פ"ו), שהיכר שיש במה שהצרכנו אותו לשרות מערב שבת הוא לא מחמת שיש שינוי בהכנת התרופה, אלא שכיון שדרך הוא לשרות את הקילורין לפני שנותנים אותם על העין, אם הוא שורה אותם בערב שבת הרי הוא כמי שהתחיל את הנחת הקילורין על העין כבר מערב שבת, ולכן מותר לו להמשיך זאת בשבת [עיי"ש בדבריו]. ומשום כך, סובר האגרות משה שרק תרופה שדרך עשייתה היא להמיס גלולה בתוך מים, או לטפטף אותה לתוך מים, בזה יהיה את ההיתר הנ"ל שאם מתחיל לעשות זאת מערב שבת מותר לשתות זאת בשבת. אבל תרופה

המג"א לאדם בריא לקחת תרופה ע"מ להתחזק יותר זה דווקא כשיש לו חולשה והוא רוצה להתחזק מחולשה זו, אז אסור משום שבאופן זה נחשב הדבר כתרופה לאדם חולה. אבל אדם בריא שאין לו חולשה, אלא שרוצה להתחזק יותר או למנוע מחלות בעתיד, מותר לו לקחת ויטמינים אלו. אבל דעת הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה שם), שכיון שסוף סוף האדם לוקח את הויטמינים האלו בשביל מטרת בריאות, אף זה בכלל הגזירה, ואסור לו לקחתם בשבת.

אדם שחולה מעט, או שהחלים ממחלתו ורוצה לקחת ויטמינים כדי שיחזור אליו כוחו ובריאותו לגמרי, אסור לו לקחתם בשבת שהרי זה כתרופה ממש לאדם שאינו בריא.

האם מועיל להמיס גלולות בתוך כוס מים בערב שבת ולשתותם בשבת?

כתב השו"ע (סימן שכ"ח סעיף כ"א), שורה אדם קילורין בערב שבת ונותן על גבי העין בשבת שאינו נראה אלא כרוחץ, והוא דלא עמיץ ופתח (-) שלא יסגור ויפתח את עינו). ולא חיישינן משום שחיקת סממנים דכיון שלא התירו לו לשרותן אלא מערב שבת איכא היכרא. וביאור הדבר, שמצד הרואים שרואים אותו ונותן את הקילורין על העין אין לחשוש, כיון שאינו נראה

הלכות שבת - המשך

להרדם, שאין זה עסק "ברפואה". ומשום כך [ועוד טעמים] כתב בספר "קצות השולחן" (סימן קל"ח הערה ל"א), שאם מצטער מאד מחמת שאינו יכול להירדם מותר לקחת כדור שינה. וכן דעת הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ג סעיף ט"ז והערה ס"ז).

אולם, דעת ה"מנחת יצחק" (ח"ג סימן כ"א וסימן ל"ה ב') שכיון שזה נעשה בצורה של תרופה, וגם שיש בזה סממנים של תרופה ממש (וכן דעת ה"ציץ אליעזר"), הרי זה בכלל הגזירה שאסור לקחת תרופות בשבת. ■

האם מותר לקחת "כדור שינה" בשבת?

בנידון זה יש עלינו לברר שני עניינים. א. האם חוסר שינה נחשב כחולי. ב. האם כדור שינה נחשב כתרופה.

בשו"ע (שו"ע שם סעיף ל"ו) כתב, שמותר ללעוס "מצטיכל" (מין שרף היוצא מן האילן שיש בו ריח טוב (מ"ב ס"ק קי"ד)). בשביל להעביר ריח רע מהפה. ועוד כתב השו"ע (שם סעיף ל"ח. ועוד עיין סעיף מ"א ומ"ב ס"ק קכ"ז). שמותר לאכול שרפים מתוקים ולגמוע ביצה חיה בשביל להנעים ת הקול. וביאר המ"ב (ס"ק קט"ז וקכ"ב) שדברים אלו אינם נחשבים "רפואה", ומשום כך אין עליהם הגזירה שמא יבוא לשחיקת סממנים, שכל זה דווקא כשבא לרפאות את עצמו אז יש חשש שמא מתוך שרוצה ברפואה ישחוק סממנים בשביל זה, אבל אם אינו מתעסק ברפואה לא חוששים לזה.

ולכא' אותו הדבר במי שאינו יכול

שאינן הרגילות לקחתה ע"י המסתה או עירובה במים, לא יועיל מה שעושה כן מערב שבת.

אבל דעת הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ד סעיף ה', והערה כ"ז), שאדרכה קילורין אלו לא היה דרכן בשריה, וההיכר הוא בזה עצמו שמצריכין אנו לשרותן תחילה מערב שבת. ולפי"ז, דווקא תרופה שאין הדרך להמיסה במים או טיפות לקחתם באופן זה אם עשה כן מערב שבת, ולא ניכר שלוקח תרופה. אבל תרופות שהדרך להמיסם או לערבם בתוך מים, אסור לקחתם בשבת אפילו אם עשה כן מערב שבת (ועיין שמירת שבת כהלכתה חלק ג' בתיקונים ומילואים על פרק ל"ד הערה כ"א). ואמר הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, שאין לסמוך על היתר זה אלא בסיבות מיוחדות.

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

